

Отримано: 15.10.2020 р.

Прорецензовано: 19.11.2020 р.

Прийнято до друку: 26.11.2020 р.

e-mail: Iryna_Yatsiv@meta.ua

DOI: 10.25264/2409-6806-2020-31-226-231

Яців І. Збереження традицій релігійно-обрядового мистецтва української західної діаспори в об'єктиві музикознавчих досліджень Мирона Федоріва. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2020. Вип. 31. С. 226–231.

УДК 783:398.1(73=161.2) Ф33: 94(477).15
ORCID: 0000-0001-5775-6448*Ірина Яців*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ РЕЛІГІЙНО-ОБРЯДОВОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ЗАХІДНОЇ ДІАСПОРИ В ОБ'ЄКТИВІ МУЗИКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МИРОНА ФЕДОРІВА

Стаття присвячена аналізу наукових праць відомого в середовищі української діаспори США музикознавця й публіциста Мирона Федоріва в контексті збереження національних пісенних традицій поза межами етнічної території. Наведено відомості про найважливіші теоретичні здобутки вченого в галузі музикознавства і визначено місце та значення діяльності культурно-громадського діяча й науковця в історії музичної та хорової культури України та західної діаспори.

Ключові слова: діаспора, традиція, реформа, церковний спів, українська культура, музикознавець, М. Федорів.

Iryna Yatsiv

PRESERVATION OF THE TRADITIONS OF RELIGIOUS-RITUAL ART OF THE UKRAINIAN WESTERN DIASPORA IN THE OBJECT OF MUSICAL RESEARCHES BY MYRON FEDORIV

The article is devoted to the analysis of scientific works of the well-known in the Ukrainian diaspora musicologist and publicist Myron Fedoriv in the context of preservation of the national song traditions outside ethnic territory. It provides information about the most important theoretical achievements of the scientist in the field of musicology, and defines the place and significance of activity of the cultural public figure and scientist in the history of musical and choral culture of Ukraine and the western diaspora.

The aim of the article is the analysis of Myron Fedoriv's musicological heritage in the context of conservation problems of the national song and choral tradition in the cultural environment of the Ukrainian emigration.

Research methods are based on biographical, culturological, and musicological approaches, with the help of which theoretical analysis, synthesis and systematization of data from archival sources and literature were carried out within the framework of the research problem, as an evidence base for solving the goal

Results. Myron Fedoriv is a Ukrainian composer, publicist and musicologist who lived in the United States most of his life. He left a large amount of musical material and theoretical works in the history of Ukrainian choral culture, so he stopped the destruction of song traditions and samples of canonical liturgical singing in the Ukrainian churches in the diaspora. In his works, M. Fedoriv wrote that the singing tradition is the basis of the Ukrainian national spiritual culture, and therefore it should be preserved in the Ukrainian Catholic Church in America. As a result, the musicological heritage of M. Fedoriv is very valuable for the history of the Ukrainian musical culture of the twentieth century. M. Fedoriv was the guardian of the traditions of Ukrainian song culture and choral music in the art of the Ukrainian diaspora in the United States. Thus, his activity deserves a more detailed study.

Novelty. For the first time scientific musicological works by M. Fedoriv are presented as a theoretical and methodological basis in the process of preserving the national singing traditions in the Ukrainian Western Diaspora.

Key words: diaspora, tradition, reform, church singing, Ukrainian culture, musicologist, M. Fedoriv.

Історично склалося, що розвиток української культури відбувався на перехресті соціальних ідеологій та мистецьких шляхів різних культур. Однак, процес тотального нищення національної пам'яті й культурно-духовних надбань, що кореняться у багатовікових традиціях нашого народу вдалося зупинити завдяки старанням світового українства.

Процес еміграції українського народу набув найбільшого масштабу з часу входження українських земель до складу Російської та Австрійської імперій, однак, під час третьої, головним чином політичної хвилі еміграції, з України виїхала найчисленніша кількість представників української творчої інтелігенції. За кордоном, іммігранти почувалися соціально й політично втевленими, що дозволило їм здійснювати супротив багатолітній денаціоналізації інтелектуальних й мистецьких здобутків й створити сприятливий для піднесення української культури клімат.

Відтак, сьогодні для науковців різних галузей гуманітаристики актуальною темою пізнання залишається аналіз культуротворчих аспектів мистецької діяльності представників діаспори, як приклад яскравого вираження найважливіших ідентитетів нації в умовах інокультурного середовища.

Проблема збереження національної пісенної традиції в богослужбо-музичній культурі української діаспори США знайшла своє відображення в художньо-мистецькій діяльності ще однієї яскравої персоналії ХХ століття, вихідця із Галичини – Мирона Олексійовича Федоріва¹ (1907–1996).

Несправедливо забутий вдома, за океаном відомий в професійних культурно-мистецьких колах, він входив до числа високопрофесійних музикантів й шанованих в науковому товаристві музикознавців. Тривалий час інформацію про життя та творчість митця можна було почерпнути лише зі сторінок україномовних часописів та періодики США, зокрема з газет «Свобода» [5; 6; 8; 9; 10], «Philadelphia Daily News» [14], «The Philadelphia Inquirer» [15]; журналу «Визвольний шлях» [1; 4].

Після проголошення в Україні незалежності, зі зняттям табу на опрацювання архівних матеріалів й документальних джерел, що детермінують роль і значення діяльності українців зарубіжжя, окремі віхи життя та творчості митця знайшли своє відображення в наукових працях Ганни Карась [2; 3], Тетяни Прокопович [7].

Однак, попри існуючі науково-документальні джерела, що засвічують широке коло проявів пасіонарності митця в різних іпостасях, аналіз музикознавчих теоретичних здобутків М. Федоріва як віддзеркалення націєтворчих інтенцій і інструмент збереження національних традицій досі не отримав наукового висвітлення, що й зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – аналіз музикознавчої спадщини Мирона Федоріва в контексті проблеми збереження національної пісенно-хорової традиції в культурному середовищі української еміграції.

Як і в справі висвітлення правдивих сторінок історії національного державотворення України політичний режим ХХ століття послідовно намагався знівелювати найяскравіші здобутки української культури й перспективи розвитку наукової бази українознавчих студій. Але все ж, синергія зусиль інтелектуальної еліти української діаспори заклала міцні підвалини для розвитку цілої гілки самостійних дисциплін культурологічної та мистецтвознавчої проблематики.

Визначним науковим проривом в рамках досліджень української медієвістики й музичного джерелознавства стали музикознавчі розвідки М. Федоріва: тритомник «Василіянські церковні наспіви» (1961 р.), «Напрявні праці літургійної комісії для українського церковного співу й церковних практик» (1968 р.), «Обрядові співи Української Церкви Галицької землі» (1983 р.), «Українські Богослужбові Співи з історичного й теоретичного огляду» Т. 3 (1997 р.) [5].

Варто зазначити, що зреалізувати свої плани митцю вдалося за результатами скликаної у 1966 році в Римі конференції єпископату УКЦ, що відбувалася під орудою Верховного Архієпископа Йосипа Сліпого в рамках однієї з найбільш знакових подій в історії Католицької Церкви – Другого Ватиканського Собору. При Єпархіях УКЦ тоді було створено Літургійні комісії, зокрема при Чиказькій кафедрі штату Іллінойс, США, до неї, як фаховий музикознавець увійшов й М. Федорів. Комісії мали на меті вирішення цілого ряду проблем у справі реформування церковно-співочої справи й практики літургійного служіння в українських церквах діаспори [2, с. 58–59].

¹ *Мирон Федорів* (с. Криве, Тернопільська область). У 1926–1933 рр. перебував на навчанні у василіянських монастирях Галичини. Музичну освіту митець здобув у Варшавській консерваторії (1935), Віденській вищій музичній школі та Зальцбургській консерваторії (1942–1944). В 1945 році М. Федорів емігрував до США, де продовжив навчатися на музичних факультетах у «Чикаго Космополітен Скул» та Філадельфійському університеті (1950). Викладав у Василіянській Колегії в Стенфорді, в Музичній школі в Чикаго, на курсах в Денвері й Філадельфії. Також він був диригентом декількох хорових колективів (чоловічого хору «Сурма», з 1979 року – хору Сестер Василіянок Провінції Христа Чоловіколюбця у Філадельфії). Як культурно-громадський діяч входив до складу Спілки Української Молоді Америки (СУМА), Громадського Комітету Українців (ГКУ), Організації Українського Визвольного Фронту (ОУВФ). М. Федорів є автором багатьох творів в жанрі духовної й світської музики, зокрема циклів пісень «Сальви мальви» на слова Т. Курпіти (1967 р.), «Сім струн» на слова Лесі Українки (1971 р.), «Збірник чоловічих співів Закарпатської Церкви» (1982 р.), «Молебні пісні до Матері Божої» (1995 р.) та ін. [5; 6; 15].

Відтак, «Обираючи шлях реформіста, митець консервативного характеру мислення не може вийти за рамки традиції, а звідси – спрямовує свою роботу на кристалізацію та впорядкування творчого досвіду минулих поколінь. До цієї праці [...] залучає збирацьку діяльність, науково-теоретичну основу та композиторську творчість, які й складають невід’ємний комплекс його творчих намірів» [7, с. 56].

У своїх працях музикознавець формулює перед собою цілу низку завдань, одночасно з суто науковим інтересом у висвітленні напрацювань. Узагальнюючі теоретичні висновки, за словами М. Федоріва, стануть «...занотованим свідоцтвом для майбутнього, з нашого церковного життя в минулому, з його багатою творчістю, високою музичною культурою та посиленою практикою» [12, с. 7].

Перший крок до покращення ситуації в церковно-співочій практиці української церкви позначився виданням в 1961 році в Римі на прохання Протоконсультора Курії оо. Василян о. Гліба Кінаха збірки галицьких церковних наспівів, тритомника «Василянські церковні наспіви». Із власних занотованих матеріалів й записів ще з часів перебування на Батьківщині, М. Федорів зважаючи на специфіку канонічного церковного ритуалу створює музичний матеріал відповідно до повного циклу річного кола богослужінь і, як зазначає Г. Карась: «...у кожному творі автор намагається пояснити прикметні риси церковної музики українського обряду, доповнюючи їх настановами щодо виконання й виконання під час богослужіння. Авторські зауваження мають науково-пізнавальне та виконавсько-практичне значення, а тому корисні не лише для регентів церковних хорів, але й для дослідників українського релігійного мистецтва» [3, с. 727]. Тим самим М. Федорів намагався вирішити проблеми практично повної відсутності друкованих нотних зразків традиційних галицьких наспівів, які до того часу проіснували лише в усному переданні серед дяків й священників.

В рамках виконання основних директив Чиказької Літургійної комісії М. Федорів, як активний учасник був захоплений ідеєю створити «суто українське історично-теоретичне підножжя для нашого церковного співу» [12, с. 7], й відповідно до цього націлював свою теоретичну роботу, зокрема його праця «Напрявні праці літургійної комісії для українського церковного співу й церковних практик» (1968 р.) за великою затребуваністю, без змін перевидавалася під назвою «Віднова, реформа чи злет до справжнього українського обряду за формою і змістом» (1971 р.).

У своїх працях автор визначає першочергові завдання для успішної реалізації реформ церковного співу в середовищі української діаспори, таких як-от:

1) відновити чистоту зразків культових жанрів й збереження мелодико-стильових особливостей музики в канонах ритуальних відправ Західної та Східної України;

2) здійснити пошук нових форм та універсалізацію різновидів української пісенної традиції греко-католицького обряду в хоровій практиці українських церков еміграції;

3) для фахових музикантів, диригентів й композиторів здійснити обробку музичної літератури, заранжувати або власними композиторськими творами в межах національної музичної традиції збагатити видавництво нотного репертуару для різних типів і видів хорових колективів й менших співочих груп (ансамблів, квартетів тощо);

4) використовувати в музичному репертуарі надбання української церковної музики минулих епох, як першорядного, поданого на базі дотеперішніх цінних надбань корифеїв українського музичного мистецтва;

5) об’єднати зусилля церковнослужителів, священнослужителів, висококваліфікованих спеціалістів з метою піднесення української хорової музики через залучення митців з високим рівнем професіоналізму й талановитої молоді, як учасників церковних хорів;

6) провести аналіз й удосконалити підбір методів і форм підвищення мистецько-професійної підготовки й рівня художньо-естетичної освіченості дяків, хормейстерів й артистів хору;

7) виробити практичні схеми (стандарти) для Богослужбових відправ й спростити в структурі традиційно правлені види Богослужінь, таких як: Вечірня, Утрєня, Парастас, Постних Відправ, Воскресних ін.

Втім, жвавий науковий диспут й хвилю усестороннього зацікавлення викликала поява кожної наступної праці музикознавця. Так з серії видань підготовчого періоду для відзначення 1000-ліття хрещення Руси-України (988–1988 р.) в США, Канаді та Європі за підтримки Сестер Чину св. Василя Великого в 1983 році, у Філадельфії виходить у світ музикознавча робота М. Федоріва, що отримала назву «Обрядові співи Української Церкви Галицької Землі». І як зазначає сам автор у передмові до видання: «...їх ціль була ширша, бо ще й архівальна, щоб лишилася як матеріал для дослідників

нашої церковної культури; а в теперішнім часі, щоб послужили вони як підручний матеріал для дяківських курсів, церковних диригентів [...] для вищого мистецького показу стилізованої церковної пісенності» [12, с. 7].

Основні теоретичні положення та матеріали дослідження оприлюднилися автором на 312-ти сторінках друкованого тексту, в яких музикознавець розкриває етапи розвитку церковного мистецтва, сакральної музики і співу. Структура дослідження включає такі компоненти: вступ (широкий коментар з докладним поясненням церковних напівів в контексті традиції Української Католицької Церкви Галицької землі), три розділи та загальні висновки.

У першому є введення – коментар автора із зазначенням джерельної бази дослідження й подано: загальний огляд історії становлення церковного співу від найдавніших часів й до сучасності; дефініцію спеціально вживаних в церковному співі термінів й назв; інформацію про напрями, школи, представників, дослідників і записувачів церковного хорового співу на Україні від початків й аж до найновіших часів.

Другий розділ – зібраний, упорядкований самим композитором нотний матеріал, зразки літургійних співів, частини Служби Божої св. Василя Великого («Велика Ектенія», «Святий Боже» «Єдинородний Сину», «Вірую», «Отче наш» і т. д.) й навіть окремі музичні приклади заупокійного богослужіння Галицької Церковної Провінції й такі, що збереглися й побутували в українських еміграційних церквах. Третій розділ – теоретична частина наукової праці М. Федоріва в перекладі англійською мовою [9].

І навіть на схилі літ, як ревний захисник традицій богослужбової національної культури, М. Федорів не припиняє трудитися на музикознавчій ниві. Знеможений віком, він готує нове видання – «Українські Богослужбові Спів з історичного й теоретичного огляду». По закінченню, в епілозі цієї роботи автор напише: «...підготував я цю працю як третій том до мого кодексу обрядових наспівів Української Церкви Галицької Землі. Вона вимагала багато більше зразків із наших занотованих наспівних надбань та ширших до них коментарів. Та це значно побільшало б об'єм праці і кошти видання [...] та є надія, що й ця праця побачить світ Божий, бо потрібна вона як інформативний запис про український церковний спів нашої Церкви, а в ній – навчальним інституціям для духовного доросту та церковних співців» [13, с. 141].

І хоч посмертно, у 1997 році ревне бажання музикознавця здійснилося – за сприяння видавничих органів Української Католицької Церкви, під патронатом Сестри Марії Вернанди Аркатин, ЧСВВ книгу було видано в Україні.

Структура дослідження «Українські Богослужбові Спів з історичного й теоретичного огляду» складається із двох частин: перша (в ній три розділи) – історичні нариси розвитку Богослужбових співів й церковної музики. У першому розділі автор досліджує спів, як складову первісної обрядової системи на Сході (Сирія, Візантія); древні інокультурні впливи на церковну музику; архаїчні форми й структуру пісенної творчості; обрядову спадщину в Українській церкві і т.д. Другий розділ – це етапи формування церковного співу на українських теренах, від початків (монгольська і по-монгольська доба й до XV–XVI ст.), також у цьому розділі автором подані зразки нотної графіки й розглядається різновиди нотного письма (нотації: знаменна, ірмологічна, квадратна, мензурна та ін.). У третій розділ першої частини своєї наукової розвідки М. Федорів вміщує такі теми: український церковний спів в часах Берестейської унії; реформа церковного співу у православної Церкві; церковний спів у Західній та Східній Україні та ін.

Друга частина (вміщує два розділи) – це музично-теоретичні підвалини до розуміння структури музичних форм існуючих різновидів Богослужбових піснеспівів та їх нотні приклади. У першому розділі другої частини аналізуються види і типи музичних звукорядних систем й ладів (монодичні – маломісткі, пентатоніка, тетра хорди; натуральні семиступеневі: гексахорди, лади української музики і т.д.). Розділ другий розкриває проблеми: форм українського церковного співу; техніки творення церковних наспівів; потреби реформи церковного співу, інше. Також є загальні висновки, список літератури та нотних джерел. Загальний обсяг дослідження 143 сторінки.

У висновках М. Федорів переконливо визначає, що «мусимо [...] прийняти тезу, що сучасний церковний наш спів – це типово український, перетоплений літами стихією українського духа, чи пак спільним генієм на наш, нам питомий [...] бо спів наш серед обрядової сім'ї за візантійським походженням зовсім відмінний від співів Східних Церков» [13, с. 140].

Відтак, третій том, «Українські Богослужбові Співи з історичного й теоретичного огляду» є науково-теоретичним узагальненням й систематичним продовженням серії раніше виданих Літургійною комісією праць автора, а його структурна побудова, назви розділів та підрозділів висвітлюють основні напрямки роботи музикознавця – історіографію української музичної культури, етно-музикологію, фольклористику.

Значення одержаних музикознавцем теоретичних результатів в одній із своїх статей в науково-літературному часописі «Визвольний шлях» надає відомий у середовищі української діаспори співак, хоровий диригент, публіцист і музичний критик Роман Кухар: «Наш видатний музиколог, першорядний знавець української церковної музики, провів у справі запису та збереження богослужбових співів рідної Церкви в Україні гідну подиву роботу, ледве посилену для науковців Музичної академії. [...] Цю працю важко переоцінити, зважаючи на всі оті безповоротні втрати, що їх зазнала наша Церква через брак послідовних записів скарбів нашої церковної музичної культури. [...] Проф. Мирон Федорів посвятив більшу частину свого творчого життя врятуванню перлин нашої церковно-музичної культури, збереженню повноти рідного обрядового співу [...] На нашу думку, праця М. Федоріва належить до тих, що мають переломний характер у суспільно-національній та релігійній культурі народу» [4].

Здійснюючи детальний аналіз процесів функціонування національних традицій в релігійній творчості митців-емігрантів таку оцінку музикознавчій діяльності М. Федоріва в своєму дослідженні дає Т. Прокопович: «...опрацювання канонічних жанрів у межах національної традиції та її практичне використання у церквах української діаспори додає до релігійного змісту культових жанрів типово народну маніфестацію. Значення такої праці має не лише суто церковне завдання, але й виражає культурно-національну основу українських емігрантів» [7, с. 67].

Таким чином, зважаючи на історичні та суспільні обставини, що склалися після Другої світової війни, продовжуючи свою професійну діяльність вже за кордонами Батьківщини, М. Федорів, як людина високого рівня самосвідомості й справжній патріот зумів зупинити деструкційний процес нищення культурних цінностей народу, що найповніше виявляються через плекання традицій українського богослужбового співу.

Свої ідеї, принципи й погляди в галузі реформування церковного хорового співу й практики християнських літургійних обрядів в середовищі української діаспори М. Федорів втілював як композитор і музикознавець. На основі власного досвіду й скрупульозного студювання історичних джерел й спеціалізованої літератури він створив «кодекс українських богослужбових співів» [10], відтак, музикознавча спадщина митця репрезентована цілою низкою фундаментальних праць, тематичні напрями яких відображали: музично-естетичні, історико-теоретичні аспекти й системно-концептуальні підходи у вивченні національної музичної культури.

Звертаючи особливу увагу на проблеми поступового зникнення духовно-пісенної традиції в еміграції автор тритомника «Василіянські церковні наспіви» (1961 р.), «Напрявні праці літургійної комісії для українського церковного співу й церковних практик» (1968 р.), «Обрядові співи Української Церкви Галицької землі» (1983 р.), «Українські Богослужбові Співи з історичного й теоретичного огляду» (1997 р.) прагнув сформувати у молодого покоління українців жагу до вивчення і збереження кращих зразків хорової спадщини української культури. Професійний підхід у збереженні ідентичності був означений такими основними положеннями у роботах музикознавця: акумулювати сили Української Католицької Церкви, разом із композиторами, диригентами й професійними музикознавцями сформувати теоретико-методичний базис (видавництво підручників та книг з історії і теорії богослужбового співу, східнохристиянського і українського церковного мистецтва, основи віровчення і богослов'я, Богослужбовий устав і т.д.) й бібліотеку нотного матеріалу для підготовки фахівців з церковного співу (дяків, хормейстерів й артистів хору); використовувати й опиратися в музичній практиці церкви на здобутки національної музичної культури, видатних українських композиторів; всебічно долучати підростаюче покоління до служіння церкві задля творення особливого культурного простору й розвою рідної духовної та музичної культури в боротьбі зі штучно насадженим комплексом «меншовартості» українського народу.

Відтак, серед кола науковців і спеціалістів, естетів та поціновувачів українського хорового співу постать Мирона Федоріва на сторінках історії української діаспори вочевидь набуває непересічного значення й мистецької ваги, адже непереможне бажання максимально зберегти мовно-стильові особливості української релігійної музики стало екзистенціальним виміром творчої діяльності митця довжиною в життя.

Список використаних джерел та літератури:

1. [Б. п.] Гаряче бажання св. пам. Мирона Федоріва звершилось. *Визвольний шлях*. Лондон; Київ: Українська інформаційна служба, 1999, лип. Кн. 09 (618). С. 1141–1142.
2. Карась Г. Музикознавча діяльність Мирона Федоріва на полі реформування церковного співу в контексті Декретів Ватиканського Собору. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. Івано-Франківськ, 2012–2013. Вип. 26–27. С. 58–62.
3. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. 1164 с.
4. Кухар Р. На сторожі збереження нашої богослужбової-пісенної культури. *Визвольний шлях*. Лондон; Київ: Українська інформаційна служба, 1996, квіт. Кн. 4 (577). С. 506–507.
5. Кухар Р. Про автора нових видань церковної музики. *Свобода*. 1994. 12 лист. № 216. С. 2.
6. Кухар Р. Провідний сподвижник церковної музики. *Свобода*. 1997. 23 січ. № 15. С. 2.
7. Прокопович Т. Функціонування національної традиції у релігійному мистецтві української діаспори другої половини ХХ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Рівненський держ. гум. ун-т. Рівне, 2001. 185 с.
8. Сембрат І. Праця, що заслуговує на увагу. *Свобода*. 1988. 25 бер. № 57. С. 2.
9. Соловій М. Неоціненна книга про обрядові співи нашої церкви. *Свобода*. 1984. 14 вер. № 176. С. 2.
10. Тодорів Б. Св. п. М. Федорів – композитор і музиколог. *Свобода*. 1998. 4 бер. № 42. С. 6.
11. Федорів М. Напрямні праці літургічної комісії для українського церковного співу й церковних практик. Чикаго: Накладом Літургічної Комісії при Укр. Кат. Єпархії св. о. Миколая в Чикаго, 1968. 64 с.
12. Федорів М. Обрядові співи української церкви Галицької Землі. Ч. I. Український відділ. Ч. II. Літургічні. Філадельфія, Па: Видання Сестер Чину св. Василя Великого, 1983. 294 с.
13. Федорів М. Українські Богослужбові Співи з історичного й теоретичного огляду. Т. III. Івано-Франківськ, Нова Зоря, 1997. 143 с.
14. Deaths. Myron Michael Fedoriv. *Philadelphia Daily News*. Philadelphia, Pennsylvania. 1996. Dec. 27. С. 28.
15. Myron Michael Fedoriv. Musician and author, 89. *The Philadelphia Inquirer*. Philadelphia, Pennsylvania. 1996. Dec. 27. P. 11.

References

1. [B. p.] Hariache bazhannia sv. pam. Myrona Fedoriva zvershylos. *Vyzvolnyi shliakh*. London; Kyiv: Ukrainka informatsiina sluzhba, 1999. Iyp. Kn. 09 (618). S. 1141–1142.
2. Karas H. Muzykoznavcha diialnist Myrona Fedoriva na poli reformuvannia tserkovnoho spivu v konteksti Dekretiv Vatykanskooho Soboru. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo*. Ivano-Frankivsk, 2012–2013. Vyp. 26–27. S. 58–62.
3. Karas H. Muzychna kultura ukrainkoii diaspory u svitovomu chasoprostori XX stolittia: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Tipovit, 2012. 1164 s.
4. Kukhar R. Na storozhi zberezhenia nashoi bohosluzhbovoi-pisennoi kultury. *Vyzvolnyi shliakh*. London; Kyiv: Ukrainka informatsiina sluzhba, 1996. kvit. Kn. 4 (577). S. 506–507.
5. Kukhar R. Pro avtora novykh vydan tserkovnoi muzyky. *Svoboda*. 1994. 12 lyst. № 216. S. 2.
6. Kukhar R. Providnyi spodyzhnyk tserkovnoi muzyky. *Svoboda*. 1997. 23 sich. № 15. S. 2.
7. Prokopovych T. Funktsionuvannia natsionalnoi tradytsii u relihiinomu mystetstvi ukrainkoii diaspory druhoi polovyny XX stolittia: dys. ... kand. mystetstvoznavstva: 17.00.01 / Rivnenskyi derzh. hum. un-t. Rivne, 2001. 185 s.
8. Sembrat I. Pratsia, shcho zasluhovuiu na uvahu. *Svoboda*. 1988. 25 ber. № 57. S. 2.
9. Solovii M. Neotsinenna knyha pro obriadovi spivy nashoi tserkvy. *Svoboda*. 1984. 14 ver. № 176. S. 2.
10. Todoryv B. Sv. p. M. Fedoryv – kompozytor i muzykoloh. *Svoboda*. 1998. 4 ber. № 42. S. 6.
11. Fedoryv M. Napriamni pratsi liturhichnoi komisii dlia ukrainkooho tserkovnoho spivu y tserkovnykh praktyk. Chikaho: Nakladom Liturhichnoi Komisii pry Ukr. Kat. Yeparkhii sv. o. Mykolaia v Chikaho, 1968. 64 s.
12. Fedoryv M. Obriadovi spivy ukrainkoii tserkvy Halytskoi Zemli. Ch. I. Ukrainskyi viddil. Ch. II. Liturhichni. Filiadelfiia, Pa: Vydannia Sester Chynu sv. Vasyliia Velykoho, 1983. 294 s.
13. Fedoryv M. Ukrainski Bohosluzhbovi Spivy z istorychnoho y teoretychnoho ohliadu. T. III. Ivano-Frankivsk, Nova Zoria, 1997. 143 s.
14. Deaths. Myron Michael Fedoriv. *Philadelphia Daily News*. Philadelphia, Pennsylvania. 1996. Dec. 27. S. 28.
15. Myron Michael Fedoriv. Musician and author, 89. *The Philadelphia Inquirer*. Philadelphia, Pennsylvania. 1996. Dec. 27. P. 11.